

ZASTAV SE, NEŽ SKOČÍŠ!

LIBUŠE GOTTWALDOVÁ

Zastav se, než skočíš!

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.pointa.cz
www.albatrosmedia.cz

● ■ pointa

Libuše Gottwaldová

Zastav se, než skočíš! – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2023

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

ZASTAV SE, NEŽ SKOČÍŠ!

LIBUŠE GOTTWALDOVÁ

● ■ **pointa**

KNIHA S POINTOU

Nakladatelská online služba a komunita Pointa mění způsob vydávání knih a zapojuje čtenáře do dění.

Jak to u nás funguje? Autor na Pointu přichází s rukopisem a najde si knižní kolegy od grafika až po korektorku. Práce na knize ale začínají až o něco později. Pro její zrod je zásadní předprodej. Pomocí něj získává autor od čtenářů menší finanční částky a celkový obnos pak použije na vydání i veškeré náklady, které jsou s ním spojené. A jak už vyplývá z předchozích vět, právě čtenáři jsou pro Pointu a její autory stěžejní.

Čtenář si na Pointě může procházet rozpracované projekty, číst si ukázky, debatovat s autory, a co je nejdůležitější – může knihu podpořit v předprodeji. Bez pomoci čtenářů by u nás knihy nemohly vycházet.

O té, kterou právě držíš v ruce, už je rozhodnuto. Podívej se na Pointě i na další knihy, jejichž osud můžeš ovlivnit.

www.pointa.cz

ISBN tištěné verze 978-80-7691-120-8

ISBN e-knihy 978-80-7691-259-5 (1. zveřejnění, 2023) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-7691-260-1 (1. zveřejnění, 2023) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-7691-258-8 (1. zveřejnění, 2023) (ePDF)

Copyright © Libuše Gottwaldová, 2023

◉ B S A H

Kapitola 1.	5
Kapitola 2.	23
Kapitola 3.	35
Kapitola 4.	44
Kapitola 5.	63
Kapitola 6.	75
Kapitola 7.	91
Kapitola 8.	100
Kapitola 9.	108
Kapitola 10.	116
Kapitola 11.	127
Kapitola 12.	134

K A P I T O L A 1 .

„Mám vás ráda, ale beze mě se obejdete. Roman je dospělý a stejně mi neustále říká, jako ty, tati, a máma, že můžu za všechny problémy, které se mezi námi dějí. Nebudu už nikoho přesvědčovat. Myslete si o mně, co chcete. Třeba někdy uvidíte pravdu. Mým odchodem se všem uleví.“

Nějak takto zněl dopis na rozloučenou, který jsem zastrčila mezi prádelník a zadní stěnu postele ve svém dětském pokojíku. Nechtěla jsem, aby ho objevili hned.

Došla jsem k oknu, otevřela jej dokořán a stoupla si na parapet.

Bylo léto, pozdní odpoledne a mně táhlo na sedmnáctý rok.

Stála jsem tam, ve druhém patře našeho rodinného dvougeneračního domu, olemovaného zahradou a plotem s vrátky, která hlasitě ohlašovala příchod či odchod obyvatel domu. Zároveň ta samá vrátka symbolizovala po dobu více než deseti let, kvůli svému vrzavému hlasu a intenzitě otevření a zavření, někdy příjemnou, ale povětšinou napětím a úzkostí zhuštěnou atmosféru doma.

Klidná, bez emocí jsem shlížela na místo dopadu. Z okna se mi skýtal pohled zhruba ze šesti metrů na záhonek ozdobený květy jirín, růží, aster a dalších květin. Předzahradku zdobila i menší skalka.

A protože mám v sobě kus pragmatismu a perfekcionismu po tátovi, problesklo mi hlavou několik variant pro případ, že se odhodlám skočit dolů.

Spadnu přímo do hlíny a nic se mi nestane. Nebyla zima, takže zemina nebyla ztvrdlá mrazem. Až na to, že mě bude nesnesitelně příšerně bolet celé tělo z toho otřesu při dopadu.

Také hrozilo riziko, že se polámu, ale nezabiju se. Takže nic moc. Jen bych zažila další utrpení, a nedej bože, abych musela být po zbytek života upoutaná na lůžko nebo se pohybovala na vozíku a stala se závislá na bezprostřední pomoci druhých. Bože chraň!

Leda že bych skočila šipku a hlavou se trefila do obrubníku obdélníkového tvaru, který květinový záhon lemoval. Anebo rovnou čelem na ozdobnou skalku. No, ale je tu taková maličkost. Bojím se skákat šipky i do vody.

Jestli by nakonec nebylo nejlepší spořádat kupu prášků. Honilo se mi v hlavě těch několik verzí a zápasily mezi sebou, která vyhraje.

Představa bolesti mě začala odrazovat. Utrpení jsem už měla dost!

Toužila jsem uniknout pryč z prostředí, které mě pomalým a krutým způsobem sžíralo. Nejen mě, ale i mého bratra, který si v onen čas přesvědčeně myslel, že příčinou všeho zlého u nás doma jsem já. A stejně tak mě to táhlo pryč od dennodenního strachu. Ten mi vyvolával těžké pocity v břiše podobné tomu, jako kdybych každý den upíjela malými doušky nápoj s jedem. Koktejl, který mi byl přichystán někým, kdo mě nenávidí a potřebuje se mě nenápadně zbavit pod záminkou, že mě léčí a pomáhá ze mě vypudit zlou dábělskou moc. Jenomže neléčil.

Cítila jsem se hůř.

Přestávala jsem si uvědomovat, kdo jsem. Hlodala ve mně pochybnost, jestli si nakonec opravdu nezasloužím vše, co se mi doma dělo. Byla jsem tehdy podle svých nejbližších někdo, kdo se musí napravit a změnit k jejich obrazu o správné dceři, sestře a ženě. Jinak mě společnost zavrhne. Moje dětská přirozenost byla pro ně nepřijatelná.

Tušila jsem, že takhle mateřská láska nevypadá. Svoji maminku jsem si pamatovala zcela odlišnou, než jaká byla tátova družka. Ale nevěděla jsem, jak můžu změnit to, co mi připadalo nezměnitelné.

Bylo to nesnesitelné.

V týdnu bývávalo jen poskrovnu dní, kdy jsem prožívala upřímnou radost a bezstarostnou veselost dětství. Ještě méně dní mě potkávaly pocity štěstí uvnitř domova.

Měla jsem si užívat her, dětství, puberty a rodičovské opory. Místo toho jsem od svých devíti let denně snášela rány na těle

a na duši, než mi spadly první okovy násilné macešiny převýchovy. Čas se vlekl přímo nekonečně. Tento stav přetrvával příliš dlouho na jedno lidské mládě dozrávající v ženu, kterým jsem v těch sedmnácti letech byla. Dospívající mladí se obvykle těší na to, až přijde osmnáctý rok, oni přestanou být pod vlivem rodičů a budou si moci víceméně dělat, co budou chtít. Já se modlila každý den, abych mohla vypadnout z téhle černočerné tmy!

Zauvažovala jsem tedy o otravě pomocí léčiv. Snědla bych různé druhy léků, které měl táta v ložnici v domácí lékárnice na nástěnné dřevěné polici nad postelí. Snědla bych ty prášky, usnula a už se neprobudila. Dobrý nápad, který by nemusel ani bolet, zadoufala jsem. A kdybych přece jen z předávkování neumřela, tak by se třeba začalo řešit, proč jsem to udělala... že se u nás doma děje něco, s čím si nevím rady. A třeba by se našel někdo, kdo by mohl pomoci a zachránit mě i bráchu. Možná někdo z lékařů v nemocnici, zauvažovala jsem hlouběji. Nebo by se táta o nás jako o své děti začal více zajímat, přestal by chodit do hospody, zavírat se ve svém volnu do pokoje, nebo by s námi například při obědch seděl u jednoho stolu a měl možnost časem macechu prokouknout. Nikdo se přece nemůže dlouho přetvařovat. Ochránil by nás on a konečně by ji vyhnal!

Taky se ale mohlo stát, že stejně nic neprokoukne, uvěří dalším jejím lžím a intrikám, začne se ještě víc opíjet ze strachu ze samoty s námi a všechno bude ještě o hodně horší.

Slézala jsem zrovna z okna. Rozhodla jsem se, že zatím neskočím. Když vtom vidím, jak na mě Roman na prahu pokojíčku ve dveřích vyjeveně zírá.

„Co děláš, ségra?!“

Do háje! napadlo mě v rozčilení z neočekávané konfrontace a přitom jsem se vrátila z okenního parapetu zpět do pokoje.

„Zabiju se, abyste měli pokoj!“ odsekla jsem mu prudce, ale po chvíli mi začalo být všechno nějak líto a čím dál víc mi docházely celkem reálně možné důsledky potenciální demonstrační sebevraždy, o které jsem přemýšlela.

Odjakživa jsem byla hloubavá povaha, která nad vším tak moc přemýšlí, až je to někdy na škodu. Než se pro něco rozhodnu a skutečným to, stihne se odehrát spousta věcí tak nějak samovolně. Původní záměr se stane passé. Z druhé strany, v lepším případě se vyselektuje a dozraje to pravé. V horším naladění jsem jednala velmi zkratkovitě, což se obzvlášť později

projevovalo převážně v mém platonicky milostném postoji při jednání s muži, ke kterým jsem vzhlížela nebo kteří mě něčím zaujali a já se do nich zamilovala, aniž by mé zalíbení opětovali. Navíc se nespokojím s povrchní stránkou věcí. Jsem přesvědčená, že vše má svou příčinu, důsledek a že naděje umírá poslední. Někdy je však naděje téměř neviditelná a vy si připadáte, jako kdyby nebyla na světě pro vás.

V milostné oblasti jsem jednala zkratovitě, ale v tomto případě naštěstí převážilo moje hlubinné uvažování.

Při představě sebe samé v rakvi jsem viděla tátu, jak usedavě brečí, jak ještě víc chlastá a následně po zbytek svého života nadává na krutost svého osudu. Už tak chlastal v hospodě skoro každý den. Ke všemu jsem nesnášela, když táta nebo bratr brečeli. Natož oba najednou. Brácha by taky stoprocentně brečel jako želva, jen by mi svůj smutek ze ztráty mě jako sestry předem rozhodně nechtěl přiznat.

Já už pláču naprosto přiznaně. Pláču, když je mi smutno, když vidím smutné příběhy lidí a zvířat. Při pohádkách i nad osudy věcí. Také když mám obrovský vztek nebo když ze sebe potřebuju uvolnit dlouho nahromaděný tlak. Když jsem dojatá a když mě něco opravdu hodně rozesměje.

Pláč určitě pomáhá a neměli bychom ho v sobě dusit. Jenže u těch mužských se to bere tak, jako že je něco fakt hodně špatně, když už i oni pláčou. Je v tom stereotyp vůči mužským. Ve filmu *Holiday* říká hlavní hrdina, kterého hraje Jude Law, své milé, že je hrozný plačka, že ho rozpláče mnoho věcí. Výjimka potvrzuje pravidlo.

Dám vám příklad, díky kterému pochopíte, proč ve mně mužský pláč vyvolává bolest i přesto, že si myslím, že by muži neměli pláč zadržovat.

Když uplynulo pět let od mého narození, přišel táta jednoho slunečného dne domů. Posadil mě a brášku ke stolu v kuchyni a propukl v usedavý pláč, poté co nám sdělil, že maminka zemřela.

Zemřela na následky onemocnění agresivním typem karcinomu prsu.

Rozplakal se tenkrát i Roman. Já cítila velmi nepříjemně zvláštní emoci, kterou jsem v sobě okamžitě zadržovala. Chtělo se mi totiž z toho pláče táty a brášky, které jsem nikdy předtím

tak usedavě plakat neviděla, strašně podivně smát. Nikdy předtím jsem nic podobného nezažila. Nedokázala jsem si představit tu tíhu reality poté. Nedocházelo mi, že už maminku živou v tomto životě nikdy neuvídím. Mé dětské vědomí takové informace neumělo zpracovat. Styděla jsem se za sebe.

Macecha mi v pozdějších časech tvrdila, že jsem lidský odpad, a tohle moje tabu mě intenzivně přesvědčovalo, že měla nejspíš pravdu. Táta a Roman truchlili a já to vůbec nechápala a smála se tomu. Stala se z toho má třináctá komnata. Až v dospělosti jsem se s tím jako prvním člověku svěčila paní psycholožce, kterou jsem objevila díky „náhodě“ a přílišné vytíženosti jejího exmanžela, který je též psychoterapeut a jehož mi na základě osobních zkušeností doporučila jedna má kamarádka. Nasměroval mě právě na paní doktorku, kterou jsem ve svých dvaceti sedmi letech vyhledala již po několika jejích odborných předchůdkyních. Vždy ze svého vlastního a dobrovolného rozhodnutí, pudu sebezáchovy a chuti uzdravit se z následků víc než náročného dětství. Leč k těm předchozím terapeutům jsem nenašla tu správnou důvěru a svěřovala se jim pouze povrchově. A pouze o tom, co bylo evidentní. Paní psychoterapeutka mi pomohla objasnit do té doby pro mě neznámý fakt, že malé děti mohou mít na situace jako odchod nejbližší osoby z rodiny, jakou je právě maminka, napohled podivné reakce.

Táta s Románkem můj zoufalý vnitřní smích našťěstí nepostřehli. Bratrovi bylo osm let a uvědomoval si na rozdíl ode mě víc, co znamená pro mě do té chvíle neznámá informace nesoucí jméno smrt. Od té doby jsem se další takové zdrcující plačtivé situace děsila.

Obešla jsem Romana, který ještě stál na prahu pokoje, celý strnulý poté, co mě viděl stát na okně, a spustila se ve mně hysterická spoušť, která už nešla zastavit! Ječela jsem na Romana jako pomínutá, že se mě zbaví a nebude muset snášet se mnou tresty za to, když nesplním nějaký úkol zadaný macechou, a také nebude muset práskat maceše svá svědectví o mých proviněních jako poslušný, za každých okolností pravdomluvný nevlastní syn. Z mých úst tryskaly výčitky, že jestli si někdy v životě vezmu nějaké drogy, tak jediné kvůli tomuhle šilenství! A aby měli další důvod mě označovat za zlodějku, lhářku, prostitutku, feťačku a další jim podobné! Nic z toho jsem nedělala, až na obranné

lhaní, a přesto se mi častokrát doma takhle říkávalo. Co říkávalo. Řvalo se na mě! Abych snad lépe slyšela, co jsem zač. Stejně tak zacházela macecha s mým křestním jménem.

„Libuno!“ Tak takhle mě tátova družka nejčastěji oslovovala.

Jméno Libuše mi dal táta. Prý po své největší lásce. Tím však po smrti maminky prozrazoval, že tou největší láskou nebyla ona, ale jiná žena. Moje maminka se totiž jmenovala Jiřina.

Svou lásku táta ve vzpomínkách oslovoval zdrobněle. Libuška byla slečna, se kterou randil ve svém mládí. Nejspíš byla zároveň jeho první láskou. Vyprávěl, že kdysi měl s Libuškou oslavit konec roku, ale nakonec ho přemluvili kamarádi (táta říkával kamarádšofti), aby s nimi slavil Silvestr v hospodě. A táta se nechal ukecat. Místo lásky si vybral alkohol a hospodskou společnost spolupijanů. Toto spojení se mu taky stalo osudným. Ne nadarmo se říká, že s čím zacházíš, tím také scházíš.

Libuška, kterou popisoval jako velmi krásnou dívku s hustým černým obočím a stejně tmavými bujnými vlasy, s ním kvůli této jeho volbě ukončila vztah a táta se časem o ní dozvěděl pouze to, že emigrovala do Ameriky.

Často na ni vzpomínal a lítostivě mluvil o své osudné volbě a historii jejich zmařené lásky, když se vracel ze svých nočních „tour de putyka“.

Že mé jméno má takovou souvislost, byla pro mě vlastně dost zvláštní informace a své jméno jsem dřív neuměla nosit. Macešino hanobení tomu nepomáhalo, takže jsem se za své jméno hodně styděla. K přijetí sebe samé rozhodně nepřispívalo ani rodné příjmení Gottwaldová, které nosíval neblaze proslulý komunistický prezident, s nímž nemám příbuzenské vztahy, pojí nás jen stejné příjmení. Spolu se mnou jej v České republice nosí asi tisíc pět set lidí. Tím počtem lidí se stejným příjmením zdůrazňuji absurdnost reakcí společnosti. Častokrát jsem od neznámých lidí při seznámení slyšela otázku s posměšným zabarvením: „A vy jste jako příbuzná toho prezidenta?“

Ano, skutečně jen jako. Opravdu jsem příbuzná s úplně jinými Gottwaldovými, kteří s politikou neměli nic společného. A i kdyby byl kdokoli příbuzný s kýmkoli, neznamená to přece, že půjde ve stejných šlépějích a že má stejný charakter.

V současnosti mám už ke svému křestnímu jménu a příjmení lepší vztah. Byla to dlouhá cesta, ale přijala jsem své celé jméno. Mám ho ráda. V překladu z němčiny mé jméno zní Libuše Boží

les nebo Boží háj. Navíc nejznámější Libuše byly kněžna Libuše nebo třeba Libuše Šafránková, kterou mám jako herečku moc ráda. Ale hlavně už mám ráda také sebe a vím, kdo jsem.

Nedávno jsem se podívala na jméno uvedené v kalendáři u mého data narození. Tím jménem je Františka. Podívala jsem se také na význam a původní překlad toho jména a strýček Google mi zobrazil, že Františka pochází ze jména Francesco, což se vykládalo původně jako malý Francouz. V ženském podání je to malá Francouzka. Chápu už, proč se mi líbí francouzský jazyk, šansony, móda, líbání a tak dále. Jen ty jejich lahůdky, jako jsou žabí stehýnka a šneci, jsou mi vzdálené. V oblasti jídla jsem spíš Italka. Miluju italskou kuchyni.

Svatá Františka je prý patronkou řidičů. Při praktických zkouškách v autoškolě, které jsem před lety absolvovala, jsem přibrzdila kvůli slepici, která se procházela přes cestu (na klidné vesnické silničce, kde nebyl nikdo jiný než auto, které jsem řídila, a ta slípka). Pan instruktor mi tehdy řekl, že bych neměla přibrzdovat, protože auto, které by jelo za mnou, by mohlo do mého nabourat a způsobila bych svým ohledem ke slípce dopravní nehodu a větší neštěstí, než je přejetá slepice. Navíc by z ní byla, podle jeho slov, výborná polévka. Odpověděla jsem mu, že jsem si slíbila, že pod koly auta, ve kterém budu cestovat, nezahyne žádné zvíře, a k tomu jsem dodala, že samozřejmě ani člověk. Na to pan instruktor reagoval, že se mu ulevilo, když jsem uvedla i člověka!

Takže to by symbolicky k Františce též sedělo. Možná přijmu za své i druhé jméno. Františku. Abych to měla ucelené.

Tátova láska Libuška se rozhodla vlastně dobře. Byla nejspíš sebevědomou ženou, měla svou hrdost a sebeúctu a věděla, že když si chlap raději vybere ožrat se v hospodě než být s ní, tak co by to s ním bylo za život. Byl by to život s alkoholikem. A to není život, ale přijetí bytí v roli oběti nebo v roli ochránitelky s ideou, že se to někdy změní. Nezmění. Nezmění, dokud ten, kterého se to týká, sám změnu neučiní. Pokud si žena zvolí alkoholika při plném vědomí důsledků takového soužití, musí být připravena na cokoliv a nečekat nic. Maminka nejspíš zůstala s tátou kvůli nám dětem.

Maminka mi moc chybí. Měla úplně jinou povahu než macecha. Časová osa mezi narozením bráchy a mě a mamčinou smrtí nebyla moc velkorysá. Přesto jsem velmi vděčná i za ten

krátký čas s ní. Smrt nás rozdělila, ale stejně maminku cítím někde blízko. Taky ji vnímám v různých podobách. Připomínají mi ji mé kamarádky Ivanka K. a Lenka D. Jsou o pár desítek let starší než já a mají v sobě velkou mateřskost. Mám je moc ráda. Jako kdyby mi je Bůh poslal v dospělosti do života, aby mi po mamince nebylo tak smutno a já nezapomněla, jak vypadá mamčiná láska.

Maminka je však jenom jedna jediná a o ní vám teď po-
vyprávím.

Ženské pokolení z mamičiny strany bylo provázáno opravdu velkými dramaty. Každá jsme nesla mimořádně těžký kříž už od doby prababičky Anny Gertrudy Náprstkové. Hlouběji náš rod neznám.

Prababička se vdala za Josefa Nového. Moje babička, její dcera, mi tvrdila, že bratranec jejího otce byl herec Oldřich Nový, se kterým se však osobně nikdy nesetkala. Nevím, zdali je tomu tak, protože jsem po tom nepátrala.

Prarodičům se narodily dvě děti. Jako první prastrýc Miroslav a po něm babička Dagmar. O Miroslavovi toho moc nevím. Měl šťastné manželství a dva syny. Zemřel náhle v pokročilém věku na nějakou běžnou chorobu. V dospělosti žil poměrně klidným životem. Když bylo babičce a Miroslavovi kolem čtyř let, jejich tatínek opustil svou ženu i je a odešel se svou milenkou pryč někam do Francie. Od té doby ho už nikdo z nich neviděl. Prababička Anna si pryč o pár let později našla nového muže, jenže ten je okradl o majetek a také někam frnkl. Prababička už tento druhý šok neunesla a nervově se zhroutila. Pobývala pak v nějakém sanatoriu a babička a její bratr putovali každý zvlášť do od sebe hodně vzdálených klášterů (sirotčinců).

Babička mi v mé dospělosti, kdy jsme k sobě opět našly cestu, vyprávěla, že když dostali od jeptišek namazaný chleba se sádlem, byl to opravdový svátek. Normálně se stravovali velmi skromně. Prý byl v tom klášteře velký sad. Děti si však z toho sadu nesměly utrhnout ani jedno jablíčko. Občas jim některá hodná představená dala nějaké ovoce, ale opět zcela výjimečně. Když babička dospěla, z kláštera mohla odejít. Znovu se shledala se svým bratrem a maminkou. Své mamince pomáhala, a ta dokonce napsala tenkou knížku pro děti. Jen ne moc úspěšnou, co se týče prodeje. Knížku jsem objevila po smrti babičky u ní doma a moc se mi líbí. Mohla jsem díky ní aspoň